

SZAKMAI BESZÁMOLÓK

Hangsúlyozta, hogy a csatlakozást követően is, a nemzeti kultúra stratégiáját minden ország saját feladatának kell, hogy kezelje. Kitért a román–magyar kapcsolatok ápolására, a két ország kulturális minisztériuma közötti munkaterv létrejöttére is.

A romániai vendégek számtalan kérdést tettek fel Magyarország törvényi rendelkezéseire vonatkozóan, mely a felnőttképzést, a kulturális örökségvédelmet szabályozza.

Nagy Mihály osztályvezető úr a látogatók figyelmébe ajánlotta az írországi modellt, melyet követendőnek tart a csatlakozásra váró országok számára.

A CNCP munkatársai megemlítették, hogy szívesen részt vennének közös Európai Uniós projekteknél.

A látogatás harmadik napján a delegáció tagjai – Tóth

Erzsébet igazgató helyettes és Varga Tamás nemzetközi referens kíséretében – látogatást tettek Szentendrén. A Skanzenben megismerkedhettek a magyar népi építészet örökségeivel és tárgyi kultúrájával. Tóth Erzsébet igazgató helyettes látogatást szervezett a Szentendrei Városi Művelődési Központba is, ahol személyes tapasztalatokat gyűjtöttek az intézmény működéséről, programjairól, költségvetéséről.

A délutáni órákban, a Magyar Művelődési Intézet épületében a két intézmény vezetője írásos megállapodást kötött jövőbeni együttműködésükről.

A Romániából érkező vendégek hazautazásuk előtt látogatást tettek a Parlamentben.

Fekete Márta

KERESZTI FERENC

EGYHÁZI KÖZMŰVELŐDÉS AZ EURÓPAI UNIÓ TÜKRÉBEN

2004. május 3-4-én Székesfehérváron, a Szent István Művelődési Házban immár harmadik országos konferenciáját tartotta az az időközben bejegyzett civil szervezetté – Egyházi Közművelődési Egyesületté – vált csoport, amelynek tagjai egyházi kötődésű közművelődési tevékenységet folytatnak.

Nem kíván bizonyítást az a tény, hogy az egyházak mindig is igen jelentős szerepet tölthettek be a közösségek életében, ezt akár helyi viszonylatban nézzük, akár a világot átfogó szervezetek tekintetében. S ha egy történelmi időszak, amikor az egyházi közművelődés – kényszer hatására – háttérbe szorul, véget ér, rejtett értékei rövid időn belül megmutatkoznak ismét.

A székesfehérvári konferencia résztvevőit először Ugrits Tamás püspöki irodagazgató köszöntötte, aki átadta az elfoglaltsága miatt távol levő Spányi Antal megyés püspök üdvözlését is. A város nevében Dr. Szeliér András alpolgármester mondott rövid köszöntőt.

A konferenciának különös aktualitást adott az ország 2004. május 1-jei hivatalos csatlakozása az Európai Unióhoz, így nem véletlen, hogy az Egyesület elnöki tisztét betöltő, és a konferencia ideje alatt is elnöklő dr. Kádár Zsolt elsőként dr. Gerencsér Józsefet, a Fejér Megyei Közigazgatási Hivatal vezetőjét kérte fel az európai jogról szóló előadásának megtartására.

Rövid áttekintést kaptunk a jog kialakulásának történelmi vonulatairól, kiemelve a mindmáig sokat emlegetett – Juszticiánusz császár uralkodása idején Bizáncon véglegesített – római jogot, majd az angolszász jogrendszer sajátosságait. Magyarország esetében a XX. század második fele is érdekes, mert ekkor a politika által erősen átjárt jogrendszerhez kellett igazítanunk életünket.

Számunkra az Európai Unióban érvényes jogi körülmények különösen fontosak, hiszen most már ránk is vonatkoznak ezek az elvárások. Az Európai Unió ugyan nem állam, de sok tekintetben államként viselkedik, például van zászlója, himnuszja, parlamentje is. Mégsem beszélhetünk róla úgy, mint egy állammal, mert a tagországok szuverenitása megmarad.

Megtudtuk, hogy az Európai Bíróságnak igen fontos szerepe van, mivel az Unió jogrendszere elég nagy mozgásteret enged. Nem feljebbviteli fóruma a tagországok bíróságainak. Kevés esetben lehet ide fordulni, mert mellette működik a Strasbourgi Emberjogi Bíróság és a Hágai Nemzetközi Bíróság, melyek meghatározott területekkel foglalkoznak.

Kósa Lászlóné Tóth Krisztina Szegedről érkezett, ahol a ferences rend tulajdonában lévő Alsóvárosi Kultúrházban dolgozik. Előadása témájául a II. Vatikáni Zsinat kultúrával kapcsolatos megállapításait választotta. A kérdéssel azért kezdett foglalkozni, mert vannak egyházi emberek, akik keveslik a közművelődés pasztorális eredményeit.

Tény, hogy egy kultúrház tevékenységének hatása – még ha az egyházi fenntartású is – nem mérhető direkt módon, mondjuk a templomba járók számának emelkedésével, de ettől még nagyban hozzájárulhat a környék lakosságának morális formálásához, aminek eredményeképpen ezek az emberek közelebb kerülhetnek az egyházhoz.

A XXIII. János pápa által összehívott, majd 1962 októberétől több mint három éven át tartó II. Vatikáni Zsinat kiemelkedő helyen foglalkozott a modern ember hitproblémáival és az egyháznak a megváltozott társadalomban betöltött szerepével. A Zsinat tanításait tanulmányozva találhatunk olyan részeket, melyek kifejezetten a kultúrára vonatkoznak: „Hogyha az egyház a körülötte lévő valósághoz való viszonyát vizsgálja, nem hagyhatja ki a kultúrához fűződő kapcsolatának elemzését sem.”

Ezen túlmenően vannak megállapítások, melyek mintha éppen az egyházi közművelődésben dolgozóakra vonatkoznának: „Különösképpen tiszteletra és pártfogásra méltók az egyházban azok a világiak, akik mindenkorra vagy legalább bizonyos időre egy-egy intézménynek és műveinek szolgálatára szentelik magukat, szaktudásukkal együtt. Egy másik idézett mondat a világi szereplők munkájuk alapján történő megbecsülésére hívja fel a figyelmet: „Fogadják őket szívesen és hálással az egyház pásztorai, és gondoskodjanak arról, hogy helyzetük a lehető legnagyobb mértékben megfeleljen az igazságosság, a méltányosság és a szeretet követelményeinek, elsősorban a maguk és családjuk tisztességes ellátása tekintetében.”

Az egyházi fenntartású intézményekben közösségi és kulturális tevékenységet végző világi szakemberek és lelkes segítők az általuk szervezett programokkal, a maguk példamutató családi és társadalmi életével megtalálják az utat olyan emberekhez is, akikhez az egyház kötelékében szolgáló lekipásztorok nem jutnak el. Emellett befolyást gyakorolhatnak arra a rétegre is, amelyik képes magáévá tenni a vallási tanokat, anélkül hogy az egyházi kötöttségeket vállalnák.

Cs. Varga István, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem tanára azokról a vallásos ihletettségű költőkről beszélt, akik az

Ady korszak idején alkottak – Harsányi Lajos, Mécs László és Sík Sándor –, de mindig is méltatlanul mellőzöttek voltak, és napjainkban sem foglalják el méltó helyüket a magyar irodalomban. Közülük is Sík Sándort emelte ki, bemutatva költői ehetségét, és az azzal párosuló emberi nagyságát is.

Dr. Bencze László, a Zsámbéki Apor Vilmos Katolikus Tanítóképző Főiskola igazgatója a média szerepét választotta előadása témájául.

Az ember számára a kommunikáció létkérdés. Kísérletekkel bizonyított, hogy egy csecsemőnek hiába biztosítunk minden fizikai feltételt, amely a létfenntartáshoz szükséges, ha nincs lehetősége kommunikálni környezetével, legfeljebb egy hónapot ír ki. Az sem véletlen, hogy az elítéltek között a legsúlyosabb üntetést a magánzárka jelenti.

Az információáramlásnak a történelem során mindig is igen nagy jelentősége volt. Az ókorban sok múlott az írások lejegyzésén, akár csak manapság a riporterek, szerkesztők megítéléséről talált híreken, tudósításokon. Egy eseményt bármilyen zűrzavarban lehet közvetíteni, akár úgy is, hogy a valóságnak pont az ellenkezőjét sugallja.

Sajnálatosnak találta, hogy országunk Európai Unió-s csatlakozása előtt a média nem fektetett kellő súlyt a csatlakozás kulturális vonatkozásaira.

Kiss László, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának (NKÖM) vezető főtanácsosa a kultúrának az Európai Unióban betöltött szerepét vizsgálta.

A dokumentumokban jóval kevesebb helyen találkozunk a kultúrával, mint más területekkel. Ennek oka, hogy az Európai Unió a kultúrát minden tagország belügyének tartja. Az induláskor a közösség együttműködését gazdasági szerződések alapulták meg, ami máig meghatározó maradt. Az Unió létrejöttét zorgalmazó francia Jean Monet évekkel később azt mondta, jobb lett volna a kultúrával kezdeni.

A kulturális együttműködés érdekében minden tagországnak felállítottak egy irodát, melynek elsődleges tevékenysége a kulturális pályázatok kezelése. Nálunk a Kultúrpoint Iroda látja el ezt a feladatot.

A NKÖM-ben a közelmúltban létrehozta a főosztályt, amely az Európai Unióhoz kapcsolódó ügyekkel foglalkozik. Sajnos egy kicsit megkésett ez a lépés, mert már a csatlakozási időszakban is fontos lett volna ennek a szervezeti egységnek a működése.

Ravasz Levente, a Miniszterelnöki Hivatal Egyházi Kapcsolatok Főosztályának vezetője is az európai integráció kapcsán beszélt az állam és az egyház kulturális kapcsolatáról. Mint ismeretes, az Európai Unió alkotmányából kimaradtak az egyházak, így a kultúrához hasonlóan, ebben a témában sem írnak pályázatokat. Ettől függetlenül próbálkozni kell, hogy a más területeken nyíló lehetőségek mentén bekerülhessünk egy-egy pályázati körbe. Mivel a nemzetközi pályázatok meglehetősen szűkösök és munkaigényesek, hasznos lenne, ha az egyházi központok alkalmaznának 2-3 pályázattal foglalkozó szakembert.

Az is gyakran okoz nehézséget, hogy az elnyert támogatások csak utófinanszírozással juthatunk hozzá. Ezen akadály elhárítása érdekében a Főosztály tervezi egy alap megteremtését, hogy a nyertes pályázók ne kerüljenek pénzügyi zavarba.

A konferencia első napja hivatalos programjának befejezését követően a résztvevők kirándultak a Pákozdi határában álló

modern kápolnához, mely a II. Világháború 2. magyar hadserege Don kanyarnál elesett áldozatainak állít emléket. Az 1993-ban felállított emlékművet Szabó Péter, fiatal székesfehérvári építész tervezte. Az emlékhely kialakításának kezdeményezője Bobory Zoltán volt, aki évtizedek óta foglalkozik történelmünk eme szomorú időszakával. 1989-ben bejárta, majd 1991-ben két zarándokcsoporttal tett újabb látogatásokat azon a 200 kilométeres szakaszon, amely a végzetes csata színhelye volt.

Az emlékműnél évente többször tartanak ünnepségeket, de olyankor is sokan látogatnak el ide, amikor nem kondul meg a kisharang. Eljönnek az emberek, hogy fejet hajtsanak, és elmondjanak egy imát az értelmetlenül halálba vezényelt honfitársakra emlékezve. Mi is így tettünk.

Az Egyházi Közművelődési Egyesület most kezdi bontogatni szárnyait. A tervek között szerepel a sikeres programok egymásnak történő átadása, kölcsönös segítségnyújtás, módszertani ismeretek elsajátítása, hírlevél megjelenítése.

Eddig közel száz egyházi fenntartású intézmény illetve egyházakhoz kötődő kulturális tevékenységet folytató közösség került az Egyesület látókörébe, de minden bizonnyal jóval több helyen végeznek ilyen munkát, akár hivatásos népművelők és lelkes önkéntesek egyaránt.

Az Egyesület aktivistái örömmel fogadnak mindenkit, aki szívesen csatlakozik hozzájuk, de azok jelentkezését is várják, akik csak érdeklődnek tevékenységük iránt.

SZAKMAI HÍREK

VI. KÖZMŰVELŐDÉSI NYÁRI EGYETEM

„AZ ÉRTEK”

Szeged, 2004. július 5–9. (hétfő – péntek)

Előadók és előadások:

Antalóczy Tímea: Mit üzen a média?

Bauer Béla: Fiatalok értékei

Bujdosó Dezső: Kultúra és érték

Földiák András: Attraktív közművelődés – falunapok, fesztiválok

Hankiss Elemér: Társadalom – műveltség – érték (még bizonytalan – T. J.)

Héra Éva: Hagyomány és modernitás – folklór a kirakatban

Hunyadi Zsuzsa: Kulturális fogyasztás és szabadidő eltöltés

Ifju György: A szuvenír és a mögöttes érték

Kamarás István: Hit és vallásosság változásai

Kary József: Népművelői szerep- és értékvtások 1984/2004

Ligeti György: Mit üzen az iskola?

Nagy Árpád: Fiatalok szabadidős és olvasási értékei

Udvarhelyi Éva Tessa: Plazavilág – plazakultúra

Utasi Ágnes: Egyén a társadalomban – vissza a mikrovilágba

Török József – Csongrád Megyei Közművelődési Tanácsadó Központ